

Проектні технології у ДНЗ

Метод проектів – цільовий спосіб ставитись до дітей таким чином, щоб пробудити у них усе найкраще, а потім дозволити їм повірити у себе якомога сильніше.

В.Х.Кіпатрік

У пошуках упровадження ефективних інноваційних технологій у систему дошкільної освіти доцільно використовувати і метод проектів, хоча він не є принципово новим явищем у сучасній практиці.

У межах роботи над проектом у ДНЗ необхідно враховувати вікові особливості дітей дошкільного віку, не ставити перед ними віддалені завдання, не вимагати охопити одночасно декілька напрямків діяльності. Але індивідуальні короткочасні проекти можуть бути об'ємними у певну систему – складні довгострокові проекти або програми. Специфікою проекту є його комплексний інтегрований характер (наприклад, взаємозв'язок екологічного виховання з естетичним, економічним вихованням; практична спрямованість, залучення дитини до творчої діяльності, організація взаємодії дитини з соціальним міським середовищем). Реалізація будь-якого проекту здійснюється в ігровій формі, залученням дітей до різних видів творчої та практично значущої діяльності, в безпосередньому контакті з різними об'єктами соціального середовища (екскурсії, зустрічі з людьми різних професій, ігри, практично корисні справи).

Самостійно дошкільник ще не здатний знайти відповіді на всі запитання, що його цікавлять, і в цьому йому допомагають педагоги. У дошкільному закладі, разом із чинними навчальними планами, використовують методи проблемного навчання, які містять питання, що розвивають логічне мислення, моделювання проблемних ситуацій, експериментально-дослідницьку діяльність, розв'язання кросвордів, шарадів, головоломок. Такий підхід має фрагментарний, епізодичний характер, а логічні завдання практикуються лише на заняттях із математики, ознайомлення із навколишнім, розвитку мовлення або конструювання.

Для закріплення отриманих знань, умінь і навичок використовуються комплексні, тематичні заняття, де здійснюється взаємозв'язок із різних розділів програми (поєднуються різноманітні види діяльності). Наприклад, на заняттях за темою «Осінь така мила» діти закріплюють знання про явища живої і неживої природи, слухають твори П.І.Чайковського, виконують танцювальні рухи, малюють. Форма проведення таких занять може бути будь-якою: від КВК, подорожей – до занять з елементами драматизації.

Проте, взаємозв'язок між розділами програми не дає такої результативності в розвитку пізнавальних здібностей дітей та їх комунікативних навичок, як взаємопроникнення цих розділів, або, інакше кажучи, їх інтеграція.

Сьогодні у дошкільному закладі інтегрований метод навчання дошкільників є інноваційним. Він спрямований на розвиток особистості дитини, її пізнавальних та творчих здібностей. Вихователі практикують проведення серій занять, що об'єднані однією проблемою. Наприклад, даючи дітям повне уявлення про домашніх тварин, вихователь на заняттях з ознайомлення з навколишнім світом і природою знайомить їх із роллю свійських тварин у житті людини; на заняттях із художньої літератури – з образами свійських тварин у творах письменників, поетів.

І.ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЩОДО ВТІЛЕННЯ ПРОЕКТІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

ВАРІАТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ

Повна інтеграція (один із пріоритетних розділів інтегрується з усіма іншими розділами програми). Прикладом повної інтеграції є інтеграція екологічного виховання з художньою літературою, образотворчою діяльністю, музичним вихованням, фізичним розвитком.

Часткова інтеграція (один із напрямів інтегрується в інший). Прикладом часткової інтеграції – інтеграція художньої літератури та образотворчого мистецтва.

Інтеграція додаткової освіти (додаткові освітні послуги в навчально-виховному процесі).

Інтеграція на основі єдиного проекту, в основі якого – проблема. Цей метод (проектно-дослідницький) у навчанні дошкільників є підготовчим для подальшої його реалізації в роботі вчителя початкової школи.

Перехід дошкільного навчального закладу на проектний метод діяльності, як правило, здійснюється поетапно:

- заняття із використанням проблемних ситуацій дитячого експериментування та ін..;
- комплексні блочно-тематичні заняття;
- інтегровані заняття: часткова інтеграція (один із напрямів програми інтегрується з іншим);
- повна інтеграція (один із розділів інтегрується з усіма розділами програми);

метод проектів: форма організації освітнього простору; метод розвитку творчого пізнавального мислення

Орієнтовний план роботи щодо підготовки проекту

1. Поставити мету проекту на основі вивчених проблем дітей.
2. Розробити алгоритм роботи для досягнення мети (вихователь, вихователь-методист обговорюють план із батьками).
3. Залучити фахівців (музичний керівник, психолог та ін.) до здійснення відповідних розділів проекту.
4. Скласти план-схему проекту.
5. Збирати, накопичувати матеріал.
6. Використати у плані-схемі проекту занять ігри та інші види дитячої діяльності.
7. Презентувати проект на відкритому занятті.

Класифікація проектів, що використовуються в роботі дошкільного навчального закладу

Узагальнивши історичний досвід розробки методу проектів, можна виділити такі етапи:

1. Цілепокладання: педагог допомагає дитині обрати найактуальніше для неї завдання на певний відрізок часу.
2. Розробка проекту:

- план діяльності щодо досягнення мети: до кого звернутися по допомогу (до дорослого, педагога);
- в яких джерелах можна знайти інформацію;
- які предмети використовувати (приладдя, обладнання);
- з якими предметами навчатися працювати для досягнення мети.

3. Виконання проекту – практична діяльність

4. Підбиття підсумків – визначення завдань для нових проектів.

На сьогодні проекти класифікуються:

- а) за складом учасників;
- б) за цільовою настановою;
- в) за тематикою;
- г) за терміном реалізації.

Проектування надає дітям змогу самостійно шукати способи досягнення мети, добирати партнерів, визначати час і місце реалізації задуму; випробовувати свої можливості, зіставляючи їх із бажаннями; практично застосовувати здобуті знання та набуті на-вички у взаємодії з дорослими та однолітками; реалізовувати своє природне прагнення діяти творчо, активно виявляти власне ставлення до людей і середовища; дітям з проявами обдарованості реалізовувати себе в умовах співпраці з однолітками, які здатні зрозуміти та оцінити їх; користуватися правом вибору. Правильно організована проектна діяльність передбачає усвідомлення позицію кожного з учасників від самого початку до завершення.

Використання методу проектів у навчально-виховному процесі ДНЗ передбачає природне залучення сім'ї вихованців до проектної діяльності, а також є знахідкою всього педагогічного та дитячого колективу. Значний інтерес викликають проекти з безпеки життєдіяльності, усної творчості, проекти за сімейними традиціями. Метод проектів дає можливість педагогам ДНЗ успішно реалізувати систему виховної роботи ДНЗ, що може бути розробленою авторським колективом педагогів

Організація роботи щодо втілення проектів у навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу

Психолого-педагогічне проектування – це проект (форма перспективного планування) діяльності вихованців, у якому поєднане бажання і прагнення дітей, завдання педагога, визначені Базовою про-грамою, варіативність форм, методів та засобів розвивальних дій вихо-вателя і дітей, психологічні закономірності природного розвитку спільної діяльності дітей і дорослого (від бажання – до творчого рівня реалізації задуму).

Психолого-педагогічне проектування складається з шести етапів:

1. мотиваційний
2. інформаційний
3. репродуктивний
4. узагальнюючий
5. творчий
6. рефлексивно-оцінювальний

Цей поділ є досить умовним, а назва етапу вказує на педагогічні завдання, які є домінуючими в той чи інший період дитячої діяльності.

I. Мотиваційний етап

Мета: викликати у дітей бажання створити спільний проект (задум); визначити завдання, зміст та форми діяльності, спрямовані на його реалізацію.

Завдання педагога на цьому етапі: мотивація для формування прагнення, бажання дітей, розвиток їх внутрішньої активності; виявлення наявного рівня знань, умінь, навичок; порівняння їх з програмовими завданнями проекту; конкретизація педагогічних завдань на період реалізації проекту, з урахуванням особливостей групи.

Основні компоненти мотиваційного етапу:

- реалізація проекту починається під час будь-якого виду діяльності чи режимного процесу;
- використання ігрового прийому з метою створення мотивації (листівка; цікавий факт з телебачення, літератури; бандероль, посилка; запрошення; сюрприз у шафі, під подушкою; таємничий гість та ін.);

- визначення разом з дітьми назви та форми творчого етапу ("Ходить осінь по дорогах" – вистава для дітей іншої групи або для батьків; "Оповідки осені" – виготовлення книжечки оповідань дітей; "Барви осені" – колективна робота на виставку, створену в дитячому садку; "Осінній бал" – тематичне свято; "Осінній ярмарок" – розвага, тощо);
- створення "древа цілей" (наочне зображення предмета чи образу за даною темою зі вставками, на яких записуються всі пропозиції щодо підготовки та реалізації проекту: осінній пейзаж, де на хмаринках записані завдання про неживу природу, на листочках дерев – про живу, у віконечках будинку – про роботу людей восени в природі і т. д.), визначення, хто і коли його виготовить;
- заохочення бажання і прагнення дітей дізнатись щось нове, схвальна підтримка і оцінка вдалих ініціативних спроб;
- пошук однодумців-дорослих (батьків, інших працівників дитячо-го садка), які допоможуть реалізувати спільний задум дітей;
- вправлення у вмінні домовлятися, знаходити спільне рішення, терпляче вислуховувати один одного, не залишати без уваги жодної дитячої пропозиції;
- діагностування наявних знань, умінь, навичок дітей;
- уточнення педагогічних завдань вихователя, які випливають зі змісту і форми творчого етапу проекту, конкретизація виховних, розвиваючих і навчальних завдань.

Тривалість мотиваційного етапу, як правило, 1-3 дні.

II. Інформаційний етап

Мета: сформувати систему знань, умінь і навичок, необхідних для реалізації спільного проекту та проявів творчості й фантазії.

Завдання педагога на цьому етапі: формувати вміння дітей вчитися, здобувати знання самостійно; поповнити, розширити, поглибити знання дітей та сформувати вміння і навички, необхідні для реалізації проекту.

Основні компоненти інформаційного етапу:

- використання форм, методів та прийомів роботи, які сприяють збагаченню вражень та активізації пізнавальної діяльності дітей: тематичні прогулянки, екскурсії, зустрічі з фахівцями, перегляд відеофільмів, прослуховування аудіозаписів, проблемні ситуації,

питання і пошук шляхів їх вирішення, пошуково-дослідницька робота, екскурсії за межі дитячого садка, тиждень новоприбулої дитини, розвиваючі ігри, доручення на завтра, зумисна помилка вихователя, зміна статусу вихователя на роль дитини, планування завтрашнього дня тощо;

- використання нетрадиційних прийомів, які розвивають соціальну та інтелектуальну активність дітей: крісло оповідача, відкритий мікрофон, групова трибуна, прес-конференція тощо;
- заохочення дітей до самостійного пошуку і обміну інформацією, отриманою за межами дошкільного навчального закладу: з енциклопедій, спеціальної літератури, теле- та радіопередач;
- залучення батьків до пошуку необхідної інформації (домашні усні завдання) та збагачення ігрового середовища;
- поповнення предметно-ігрового середовища матеріалами з теми проекту за допомогою батьків та самих дітей;
- введення нових ігор та їх варіантів з ускладненнями, які логічно "вписуються" у зміст проекту;
- індивідуальна робота з дітьми, відсутніми на мотиваційному етапі, залучення до цього дітей з високим рівнем розвитку;
- проведення фізкультхвилинок, які за змістом пов'язані з темою проекту та видом діяльності.

Триває інформаційний етап 3-5 днів.

III. Репродуктивний етап

Мета: сприяти практичному застосуванню набутих на інформаційному етапі знань, умінь та навичок.

Завдання педагога на цьому етапі: допомогти кожному вихованцю випробувати свої можливості, порівнявши їх з бажаннями; викликати в дітей відчуття впевненості в своїх силах, приймаючи будь-які результати дитячої діяльності; створити умови, за яких у дітей виникатиме потреба регулювати свою поведінку відповідно до набутих уявлень про морально-етичні норми загально-людської поведінки; відстежити динаміку розвитку кожної дитини.

Основні компоненти репродуктивного етапу:

- створення умов для послідовного перенесення отриманих знань, умінь та навичок у повсякденне життя дітей, в їх самостійну ігрову діяльність;
- використання нових, нестандартних завдань і проблемних ситуацій, які спонукають дітей до застосовування отриманих знань та умінь у різних видах діяльності, спеціальних схем, символів, моделей, які активізують прагнення дітей до самостійного пошуку;
- формування комунікативних навичок під час використання різних завдань, які можна виконати, працюючи в парах, трійках, підгрупою;
- розширення ігрових можливостей дітей, вводячи нові сюжетні лінії, правила, атрибути, ігрові персонажі;
- створення спеціальних педагогічних ситуацій, які спонукають дітей до прояву самостійності, вправляють у дотриманні правил поведінки;
- заохочення дітей, особливо невпевнених у собі, за допомогою різних варіантів мовленнєвих висловлювань.

Тривалість репродуктивного етапу 3-5 днів.

IV. Узагальнюючий етап

Мета: узагальнити та систематизувати знання, вміння та навички набуті дітьми протягом попередніх етапів.

Завдання педагога на цьому етапі: з'ясувати, чи відбулися зміни в розвитку кожної дитини; порівняти та проаналізувати результати контрольної діагностичних зрізів, спостережень за дітьми та дитячі роботи з тими, які отримали на мотиваційному етапі.

Основні компоненти узагальнюючого етапу:

- створення атмосфери доброзичливості та емоційної насиченості колективних заходів: вправлення у розподілі обов'язків між собою, узгодження своїх дій з планами і бажаннями товаришів по групі в процесі спільної діяльності, спрямованої на виконання колективних робіт;
- використання нетрадиційних форм проведення узагальнюючих занять: клуб кмітливих і винахідливих, поле чудес, день ігор наших бабусь, дідусів, мам та татусів, відгадай мелодію, диспут казкових героїв, свято ледарства (які наслідки будуть для наших близьких), день нудьги (які відчуття) тощо;

- спостереження та аналіз ігрової діяльності дітей з метою виявлення нових сюжетних ліній, ролей, ігрових дій, змістовно пов'язаних з темою проекту;
- створення умов для творчого розвитку дітей, шляхом зміни та ускладнення завдань, створення ситуацій, які спонукають їх до активного думання, міркування над фактами, дослідницького підходу до речей, предметів, фактів, явищ, використання ними понять, суджень, висновків;
- проведення індивідуальної роботи з дітьми, які були відсутні на попередніх етапах;
- аналіз готовності групи до творчого етапу.

Тривалість узагальнюючого етапу 2-3 дні.

V. Творчий етап

Мета: реалізувати спільний творчий задум, до якого готувалися на попередніх етапах, наповнити процес його втілення спалахом позитивних емоцій.

Завдання педагога на цьому етапі: створити сприятливу атмосферу для розвитку творчого потенціалу дітей; заохочувати оригінальність ідей дітей, батьків та інших працівників дошкільного навчального закладу.

Основні компоненти творчого етапу:

- проведення заходу, який був задуманий на мотиваційному етапі (свято, виставка, розвага, змагання, сюжетно-рольова гра тощо);
- оформлення групової кімнати відповідно до теми проекту, підготовка костюмів, спеціальних атрибутів, музики, пісень, танців;
- використання творчих завдань під час спостережень, індивідуальної роботи, ігрової, художньої, трудової, фізичної та інших видів дитячої діяльності, які стимулюють креативність;
- спільна творча діяльність дітей та батьків, організація виставок, презентація дітьми робіт, виготовлених разом з членами родини, підтримка батьківської творчості в очах дітей;
- заохочення оригінальних ідей дітей, батьків, спроб подолати стандарти і стереотипи в реалізації навіть власних задумів та намірів;

активізація позитивних емоцій під час спільних творчих справ;

- спостереження за поведінкою дітей у моменти емоційного збудження з метою визначення завдань на наступний тематичний цикл;
- стимулювання прагнення дітей поділитись позитивними емоціями з іншими людьми і порадувати тих, кого не було на святі.

Тривалість творчого етапу 2-3 дні.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап

Мета: проаналізувати рівень організації проекту, що було корисним та цікавим, усвідомити досвід, набутий на попередніх етапах.

Завдання педагога на цьому етапі: навчитися робити детальну психологічну характеристику розвитку дітей; усвідомлено ставитися до набутого досвіду і самоаналізу, відібрати для подальшої роботи ті педагогічні методи і прийоми, які забезпечили високі результати.

Основні компоненти рефлексивно- оцінювального етапу:

- оцінювання своєї діяльності і власних зусиль на попередніх етапах проекту, здійснивши "подорож у часі" в зворотному напрямі;
- використання виготовлених протягом проекту матеріалів (газета, "кни-га обліку добрих справ", "дерево цілей", дитячі роботи, костюми, скринька досягнень, атрибути) як опорних схем, щоб підтримати ін-те-рес до теми розмови, викликати спогади, пережиті позитивні емоції;
- аналіз результатів виявлення творчості, пізнавальної активності в літературно-поетичній, ігровій, художній діяльності дітей, а також творчості та ініціативи з боку батьків;
- порівняльний аналіз досягнень у різних видах діяльності кожної дитини лише по відношенню до її власних попередніх результатів, усвідомлення педагогом динаміки поведінкових і особистісних змін у розвитку кожного вихованця;
- вправлення у вмінні виражати вдячність тим, хто допоміг реалізувати спільний задум, радість за власні успіхи та успіхи дітей групи;
- підтримання найменших ініціатив, ідей щодо нового проекту, того, чим би хотіли займатися діти, що їх цікавить (саме на цьому етапі з'являються пропозиції щодо нових проектів).

Тривалість рефлексивно-оцінювального етапу 1 день.

Наступну тему проекту варто розпочинати лише за умови, що діти вичерпали всі можливі, творчі ресурси з минулої теми і більше немає ідей.

Планування навчально-виховної роботи за проектною моделлю не обмежує дій вихователя жорсткими нормами побудови освітнього процесу, оскільки практично неможливо наперед передбачити і чітко розпланувати хід того чи іншого заняття, спостереження чи гри. Тому вихователь може змінювати розклад занять, надаючи перевагу інтегрованим заняттям. Проте дуже важливо, щоб педагог чітко усвідомив і спланував кожен крок проектування спільної з дітьми діяльності, визначивши тему проекту, його мету (навчальну, розвиваючу, виховну), орієнтовну тривалість проекту (в групах раннього віку – один день; у молодшій групі – декілька днів; у середній, старшій – від двох тижнів до одного місяця), види діяльності та зміст роботи з дітьми на кожному етапі.

Таким чином, кожен педагог, який прагне працювати інноваційно, має усвідомити, що його навчальний вплив не може здійснюватись без реальної активної діяльності самої дитини. Зміна відношення педагога до вихованців полягає в тому, що він має сприймати кожну дитину як рівноправного партнера, як особистість, рахуватись з її бажаннями, визнавати за нею право спілкуватись з педагогом на рівних, висловлювати та відстоювати свою думку.